

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satversmestiesa.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 2. jūlijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jānis Neimanis un Juris Juriss, kolēģijas sēdē izskatījusi [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 110/2026),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Pašvaldības domes vēlēšanu likuma 4.¹ panta pirmo daļu, 25. panta trešo daļu, 28. panta pirmo, otro un 2.¹ daļu, 36.¹, 36.², 38., 39., 40., 40.² un 44. pantu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversmes) 1., 2. un 101. pantam, kā arī Saeimas vēlēšanu likuma 8.¹ panta pirmo daļu, 28. panta pirmo un otro daļu, 29., 30., 31., 32., 33., 35., 35.¹, 38. un 39. pantu par neatbilstošu Satversmes 1., 2., 6. un 101. pantam.

1.2. noteikt pienākumu likumdevējam novērst konstatēto tiesiskā regulējuma trūkumu.

2. Pašvaldības domes vēlēšanu likuma 4.¹ panta pirmā daļa nosaka: “Valsts digitālās attīstības aģentūra nodrošina tehnoloģisko risinājumu atbilstoši šim likumam un Centrālās vēlēšanu komisijas norādījumiem par procesiem, funkcijām, uzdevumiem un mērķiem domes vēlēšanu organizēšanai.” Šā likuma 25. panta trešā daļa paredz, ka iecirkņa komisija nodrošina, lai pie ieejas vēlēšanu telpā tiktu pārbaudīts, vai atnākušie pilsoņi ir vēlētaji un vai vēlētais uzrāda derīgu personu apliecinošu dokumentu. Likuma 28. panta pirmā, otrā un 2.¹ daļa nosaka:

“(1) Balsošana vēlēšanās ir aizklāta. Vēlētājs, uzrādot derīgu personu apliecinošu dokumentu, balso pēc izvēles jebkurā vēlēšanu iecirknī tajā vēlēšanu apgabalā, kura vēlētāju sarakstā viņš ir reģistrēts. Katrs drīkst balsot tikai vienu reizi.

(2) Vēlēšanu telpās vēlēšanu iecirkņa komisijas loceklis, iepriekš pārliecinājies, ka ziņas par personu ir iekļautas Elektroniskajā tiešsaistes vēlētāju reģistrā un ka tajā jau nav izdarīta atzīme par šīs personas piedalīšanos attiecīgajās vēlēšanās, balsotāju sarakstā ieraksta vēlētāja vārdu, uzvārdu un personas kodu un izdara Elektroniskajā tiešsaistes vēlētāju reģistrā atzīmi par vēlētāja piedalīšanos vēlēšanās. Vēlētājs parakstās balsotāju sarakstā.

(2¹) Ja Elektroniskajā tiešsaistes vēlētāju reģistrā ir atzīme par vēlētāja piedalīšanos vēlēšanās, taču viņš to noliedz, iecirkņa komisija sazinās ar tā vēlēšanu iecirkņa komisiju, kurā vēlētājs, pēc Elektroniskā tiešsaistes vēlētāju reģistra ziņām, balsojis, un noskaidro, vai tā iecirkņa balsotāju sarakstā ir vēlētāja paraksts. Ja tiek saņemts apstiprinājums, ka paraksta nav, vēlētājs var balsot. Ja paraksts ir, vēlētājam iespēju balsot atsaka.”

Pašvaldības domes vēlēšanu likuma 36.¹ un 36.² pants noteic balsošanas kārtību, izmantojot reģistrācijas aploksnes. Savukārt šā likuma 38., 39., 40., 40.² un 44. pants noteic balsu skaitīšanas un vēlēšanu rezultātu aprēķināšanas kārtību.

Saeimas vēlēšanu likuma 8.¹ panta pirmā daļa nosaka: “Valsts digitālās attīstības aģentūra nodrošina tehnoloģisko risinājumu atbilstoši šim likumam un Centrālās vēlēšanu komisijas norādījumiem par procesiem, funkcijām, uzdevumiem un mērķiem Saeimas vēlēšanu organizēšanai.” Šā likuma 28. panta pirmā daļa noteic iecirkņa komisijas sekretāra vai tā aizvietojamās personas pienākumu rakstīt vēlēšanu gaitas žurnālu Centrālās vēlēšanas komisijas noteiktajā kārtībā, izmantojot Centrālās vēlēšanu komisijas noteiktu lietojumprogrammu. Savukārt šā panta otrā daļa noteic, ka sūdzības par vēlēšanu norisi vēlētāji nekavējoties iesniedz iecirkņa komisijas priekšsēdētājam, un tās tiek reģistrētas vēlēšanu gaitas žurnālā. Jebkura sūdzība par vēlēšanu norisi jāizskata un jānodod atbilde sūdzības iesniedzējam, bet tās saturs jāieraksta vēlēšanu gaitas žurnālā.

Saeimas vēlēšanu likuma 29., 30., 31., 32., 33., 35., 35.¹, 38. un 39. pants noteic balsu skaitīšanas un vēlēšanu rezultātu aprēķināšanas kārtību.

3. Pieteikuma iesniedzējs jau vairākkārt ir vērsies Satversmes tiesā ar saturiski līdzīgiem pieteikumiem, lūdzot atzīt, ka tiesiskā regulējuma trūkums

Saeimas vēlēšanu likumā un Pašvaldības domes vēlēšanu likumā attiecībā uz vēlētāju iespēju pārliecināties par vēlēšanu rezultātu pareizību, balsu skaitīšanas un vēlēšanu rezultātu aprēķināšanas kārtību neatbilst Satversmes 1., 2., 6. un 101. pantam (pieteikumi Nr. 15/2026, Nr. 33/2026 un Nr. 79/2026). Satversmes tiesas 1. kolēģija 2026. gada 2. jūnijā nolēma atteikties ierosināt lietu pēc pieteikuma Nr. 79/2026, pamatojoties uz Satversmes tiesas 20. panta piektās daļas 5. punktu. Savukārt Satversmes tiesas 2. kolēģija 2026. gada 31. martā nolēma atteikties ierosināt lietu pēc pieteikuma Nr. 33/2026, jo konkrētajā gadījumā nebija gūstams apstiprinājums tam, ka tiesiskā regulējuma iespējamais trūkums apstrīdētajās normās ir radījis Pieteikuma iesniedzējam pamattiesību aizskārumu.

Izskatāmajā pieteikumā nav mainījies juridiskais pamatojums, bet ir precizēts prasījums un faktisko apstākļu izklāsts. Prasījums ir papildināts ar vairākām Saeimas vēlēšanu likuma un Pašvaldības domes vēlēšanu likuma normām, kurās, pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, saskatāms regulējuma trūkums. Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētās normas neparedz vēlētājam saprotamu, dokumentētu un pārbaudāmu balsošanas tiesību īstenošanas vai atteikuma procedūru, kā arī nenodrošina publiski auditējamu manuālās kontroles mehānismu automatizētai balsu skaitīšanai. Pieteikuma iesniedzējs arī norāda, ka vēlējies piedalīties pašvaldības domes vēlēšanās [datums], balsojot viņa izvēlētajā vēlēšanu iecirknī. Tomēr viņam atteikts, jo Pieteikuma iesniedzējs bija iekļauts cita vēlēšanu apgabala vēlētāju sarakstā. Apstrīdētās Pašvaldības domes vēlēšanu likuma normas neparedz tiesības saņemt procesuāli pārbaudāmu atteikumu un tādēļ aizskar Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 1., 2. un 101. pantā ietvertās pamattiesības.

Lai gan faktisko apstākļu izklāsts un prasījums ir precizēts, izskatāmajā pieteikumā vēl aizvien nav norādīti tādi jauni faktiskie apstākļi vai juridiskie argumenti, kas pamatotu to, kādā veidā iespējamais tiesiskā regulējuma trūkums apstrīdētajās normās, kas regulē Saeimas un pašvaldības domes vēlēšanu kārtību, tostarp dažādu valsts institūciju pienākumus, aizskar Pieteikuma iesniedzēja Satversmes 1., 2., 6. un 101. pantā ietvertās pamattiesības.

Papildus kolēģija vērš Pieteikuma iesniedzēja uzmanību uz to, ka valstij ir plaša rīcības brīvība regulēt vēlēšanu kārtību (*sal. sk. Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-25-01 17. punktu*). Tomēr likumdevējam nav pienākuma noteikt vēlēšanām tādu tiesisko regulējumu, kas ikvienam pilsonim ļautu pašam izvēlēties vēlēšanu tiesību īstenošanas kārtību ārpus likumā jau

paredzētās (*sal. sk. Satversmes tiesas 2015. gada 5. februāra sprieduma lietā Nr. 2014-03-01 14. punktu*).

Līdz ar to pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 110/2026).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina